

אמת מארץ תצמח

קראתי בעיון את המאמר האנונימי בשם כולל אנונימי, נשוא הכותרת 'האמת נעדרת', ברצוני בזה להעמיד בע"ה כמה פרטים על דיוקם ואמיתם.

אנכי, כותב השורות, לא זוכה להימנות על חברי 'משמרת השבת', אמנם כתלמיד של אחד ממורי ההוראה ומתוקף מקצועי בתחום הנדסת החשמל, אני זוכה להיות איש הקשר בין מורי ורבי שהוא מורה הוראה גדול מאוד (לדעתי) לבין משמרת השבת, בכדי לעדכן ולברר למורי ורבי את הנושאים שעולים הפרק. (אני ב"ה זוכה גם ללמוד בכולל בבוקר).

הנתונים המוצגים במאמר הנ"ל כתובים בצורה לא מדויקת, איני יודע אם מחוסר ידיעה או מסיבה אחרת. ניתן לומר שאין שום סיבה שתאמינו לי יותר מאשר כותב ה'מנשר' (כלשונו), אך אולי בכל זאת הדברים שביררתי כאן יעזרו למאן-דהו.

אתחיל מהפרט היותר קשה לעיכול, אך הוא משמעותי במיוחד. משמרת השבת לא 'עושה כסף' מההתקנים, עובדה זו בדקתי מהשורש. עלות ההתקנים, למרות שהינה יקרה יחסית, אך היא מכסה בקושי את עלויות הכרטיס הדיגיטלי, החומר, התכנון והפיתוח, וכן המיפוי של תכנית הפעולה המורכבת של המקררים השונים, ולא פחות חשוב - עלות ביקור ועבודת הטכנאי (מי שתיקן פעם מקרר יודע שעבודה בסדר גודל כזה עולה כ-300 שקל לפני החומרים). כל שאר הוצאות משמרת השבת, כולל אחזקת המוקד הפועל כמעט 24 שעות ע"י מוקדנים, משכורות לעובדים, כולל מהנדסי חשמל, טכנאים, פיתוחים נוספים לנושאים חדשים העולים על הפרק כל הזמן, הכל מתוך תרומות שמנסים לגייס מנדיבי עם אשר יקרת השבת רבה בעיניהם, ולא מתוך כספי הציבור! להיפך, נעשו נסיונות על ידם להשיג תרומות להוזלת ההתקן אך עד כה לא עלתה בידם. (למותר לציין כמה 'מסייע' ה'מנשר' לענין חשוב זה).

יש הרבה מה לכתוב על הכסף וכו', אך זה לא העיקר, וכפי שהתחלתי קשה להאמין שכך זה עובד. אצטט רק דברי ידיד שלי שהוא גם ידיד נאמן של 'המכון הטכנולוגי', וכך אמר: "במשך שנים תיארתי לעצמי שמשמרת השבת זו עוד חברה מסחרית, שמנסה לעשות כסף על גב היראת שמים של האברכים, אך אחרי שהייתי בכינוס במוצ"ש בנוה יעקב, ראיתי לראשונה את הרב בייפוס, הבנתי הכל, יהודי כזה זה משהו אחר. זה לא כסף...". עכת"ד.

לסיום ענין זה אצטט מה ששמעתי בכינוס הרבנים בשלהי שנת תשע"ה, בכינוס התאספו כ-200 מורי הוראה מכל הארץ, בין השאר דיבר שם הגרמ"ש קליין שליט"א בהערכה אדירה למשמרת השבת, וכן דיבר הגרי"מ רובין שליט"א בעל 'ארחות שבת' אצטט מדבריו. הוא עמד ואמר (לפי זכרוני, אולי המילים לא מדויקות אך התוכן כן): "אני מעיד נאמנה, שכל מעשיהם של משמרת השבת נעשים מתוך יושר אמיתי, לא לשם הרווחת כסף, להיפך הם לוקחים על עצמם חובות רבים למען השבת". עוד הוסיף ואמר: "מתוך שיחות ארוכות שהיו לי עם משמרת השבת, ודיונים מעמיקים אני רוצה לומר לרבנים היושבים כאן, יש שחושבים שמשמרת השבת הורתה ולידתה בעיר בני ברק, ומשכך הם מנסים להטמיע איזה-שהם חומרות, אך האמת אינה כן, משמרת השבת עוסקת בעיקר הדין ממש, ולא בשום חומרא...". (כותב ה'מנשר' אשר 'מחפש' אחרי האמת הנעדרת מנסה 'לבטל' דברי מכתב זה בליצנות נלבבת ונראה כמנסה להעמיד את הרבנים - מתוך נוסחאות מלומדות - כלא מבינים ולא יודעים, וחותרים 'סתם כך', חבל, אין זו דרכנו, ואכמ"ל). גם מורי ורבי, למרות שיש לו איזה חילוקי דעות בהלכה בפרטים מסויימים

עם משמרת השבת, לקולא ולחומרא, אך מסכים לדברים הנ"ל של הגרי"מ רובין, בכל חותמי אמת. כמובן שאם לא הזכרתי את שמו אין שום נפק"מ במה שהוא חושב, אבל בכ"ז אני יכול להזכירו בלי רשותו.

עתה, לאחר ההקדמות הנ"ל אגש לנידונים שהעלה כותב ה'מנשר'. יש עוד הרבה דברים בנידונים אלו אך כבר נרשמו הדברים ע"י כותבים שונים, ואין כאן מקום לפרטם.

*

כותב ה'מנשר' מערב שני נושאים, שוב, מחוסר ידיעה או מסיבה אחרת. את נושא ה'רישומים הדיגיטליים' הסביר מהנדס משמרת השבת - הרב י"ל היינריך בכינוס שהיה בקרית ספר במעמד המרא דאתרא ומאות ת"ח מהקריה. כך אמר. ודאי אין כאן 'כתיבה' ידנית ולא 'רישום' משום סוג שהוא, הנושא המדובר הינו סגירת מעגלים מזערית, שעל ידה מופעלים כיום כל המכשירים האלקטרוניים. סגירת מעגלים זו בשונה מסגירת מעגל חשמלי רגיל שבו נסגר מעגל בצורה פיזית, מעגלים (בינאריים) נסגרים ע"י שינוי מתח או טמפרטורה וכיוצ"ב. כלומר, יש מעגל שלם (מזערי) שלא עובר בו זרם מכיון שחלק מתוך המעגל הוא חומר בעל תכונת 'מוליכות' משתנה, דהיינו שאין לו כושר להוליך זרם בגלל החומר שממנו הוא עשוי, ורק אם למשל נעשה חם במקרה, משתנה כושר המוליכות של החומר, אז הוא סוגר את המעגל, ממילא עובר בו המתח / זרם, ובכך בעצם הוא 'מודיע' לפיקוד של המקרה שנעשה חם במקרה.

גדולי הפוסקים במכתבם נקטו שגם סגירת מעגל מסוג זה דינה שוה לסגירת מעגל הפיזית שעליה דנו הפוסקים בכל השנים, דינה כדינה, אם דאורייתא ואם דרבנן (וכן פשוט מסברא מכיון שיש כאן 'הולדה' חדשה לבית יצחק, ו'תקיעה' או 'ממות לחיים' לחזו"א, קיצרתי כמובן), וכן שמעתי מהרבה מגדולי הפוסקים, מבתי מדרשות שונים כגון, הגרמ"ד לובין חתן הגרנ"ק, הגרד"א מורגנשטרן תלמיד הגריש"א, ועוד.

אלא שכאן נכנס לדין פרט נוסף, האם יש משמעות מעשית לסגירת המעגל, לפי שיש מהפוסקים שנקטו שסגירת מעגל שאינה משמעותית או אין צורך בה כלל אין לה שם מלאכה כלל, וכפי שהביאו בחוברת משמרת השבת. (יש לדון גם בזה אך אכמ"ל). א"כ שומה עלינו לברר האם יש לסגירות מעגלים אלו משמעות או לא.

נדלג על הרבה דיונים וניגש לנשוא הנידון - התקני המכון. ובכן, הצורה שבה תכננו את ההתקן שלהם היא כך, הכרטיס של המקרה בעצם פעיל כל הזמן, אך כשהוא במצב שבת יש לו פקודה, שגם אם למשל נעשה חם במקרה, במשך 20 דקות אין הכרטיס מפעילו בשום אופן. לאחר 20 דקות הוא נדלק בכל אופן למשך דקה, גם אם קר במקרה, ואז, לפי הטמפרטורה במקרה 'מחליט' הפיקוד האם לתת לו להמשיך לעבוד או לא. עד כאן הכל בסדר, שהרי הפעלת המדחס נעשתה בלי שום קשר לשימוש של האדם, ומה שממשיך לעבוד זה רק 'המשכת מצב' קיים, שאין בזה בעיה. אבל כאן גם מתחילה הבעיה ביחס ל'רישומים' או איך שנקרא לזה / מעגלים בינאריים / רגשים אלקטרוניים, לא משנה. מהיכן הפיקוד יודע אם כעת חם במקרה או קר כדי להחליט אם להמשיך ולעבוד או לא? מי גילה לו רז זה? נכון, הרגשים או אחד השמות האחרים הנ"ל. כעת נחזור לשאלה הראשונה, האם יש להן משמעות. לכאורה כן, בלעדיהם המקרה היה כבה לאחר דקה, ורק 'בזכותם' הוא יודע שצריך להמשיך ולעבוד. אגב, כפי ששמעתי מהרב י"ל היינריך, הפיקוד מבצע 'סריקה' קבועה בכל מספר שניות ובודק את מצב הטמפרטורה עפ"י הנתונים של הרגשים. אני חוזר שוב, הנושא כאן לא סגירת המעגל והפעלת המדחס, נכון, זה כבר פועל בלא"ה, הנושא הוא אך ורק ה'רישומים' / סגירת 'מעגלים מזעריים'.

ההתייחסות שלי כאן רק לנידונים המתייחסים לתקינות תכנית ההתקן לשבת לפי התיאור של המכון. אך מהחובה לציין שיש עוד הרבה ביקורת עניינית ששמעתי ממספר טכנאים על התקני המכון שבכלל לא מבוצע בהם מה שאמור להיות, שמעתי זאת מטכנאים חיצוניים שכלל אינם ממשמרת השבת, כולל ר' שמואל הורביץ מגבעת זאב,

ר' שלמה מרציאנו מירושלים (דומני מרמות י-ם), ומר' י"ל היינריך מב"ב (הוא כן ממשמרת השבת, אך כותב המנשר מפליג במידת ישרותו, אז מותר לי לצטט אותו ג"כ. חבל רק שכותב ה'מנשר' לא ציטט עוד הרבה סיפורים חמורים שיש לו על התקני המכון שאינם עומדים אפילו במה שאמור להיות בהם לפי דבריהם...). אך כאמור לא זה נושא המאמר הזה, נסתפק בזה.

היה מקום לתאר קצת את התקן 'משמרת השבת' כיצד הוא פועל, ומה הן יתרונותיו הטכניים וההלכתיים, אך נשאר זאת, אולי, לפעם אחרת.

*

ניגש כעת בקצרה ביחס ל'קושיות העצומות' של כותב ה'מנשר' (כלשונו) ושעל פיהם נשאר הכותב האלמוני שליט"א בצע"ג על 'משמרת השבת'. אכתוב מה ששמעתי מהרב י"מ מורגנשטרן שליט"א מח"ס 'מטבח כהלכה', יתכן שלא הבנתיו נכון, א"כ תלה את האשמה ב....

לגבי טענתו על החיישן של ההפשרה.

בכל מקרה, גם מכאני וגם דיגיטלי, יש חיישן/תרמוסטט שבדוק את הקור בתא של גופי הקירור ומפסיק את פעולת גוף החימום שנועד להפשיר את הקרח שמצטבר כשכבר מספיק חם בתא. המטרה ברגש כדי שלא יעבוד גוף החימום מעבר לנצרך, וגם לא יגרום להמיס את הפלסטיק שמסביב. על נידון זה דובר פעמים רבות, הוראת גדולי הפוסקים היתה שאין לחוש לזה, לפי שההשפעה עליו מאד מאד עקיפה - (ראה פירוט נרחב בהערה¹), כמובן שהרוצה להחמיר יחמיר. אדרבה ואדרבה.

גם מבחינת הרישומים בענין זה. הרגש נמצא בתוך תא די מבודד, כי אין עניינו לדעת מה הטמפרטורה בחוץ רק לדעת מה מצב הקרח. כך שכניסת האויר החם כלל לא מגיעה לשם, ואם מגיעה באיזה דרך בעולם זה לוקח הרבה יותר זמן מהרגשים שחשופים בתוך תא המזון, שנועדים דוקא ל'תפוס' את החום שנכנס בפתיחת הדלת. כל זה

¹ ראשית קצת רקע טכני. כשפותחים את המקרר, נכנס אויר לח לתוכו. אויר זה ע"י קירורו נהפך לקרח. קרח זה מצטבר על גוף הקירור, ועלול לפגום בתפקוד המקרר. לשם כך, יש גוף חימום, אשר מדי כמה שעות (ע"י טיימר), פועל לזמן קצוב, ומפשיר את הקרח. אך מאידך גיסא, אם גוף החימום יעבוד יותר מדאי זמן, עלול להמיס את הפלסטיק שמסביב, וגם עובד לחנם. לשם כך, בכל מקרה, גם מכאני וגם דיגיטלי, יש חיישן/תרמוסטט שבדוק את הקור בתא של גופי הקירור ומפסיק את פעולת גוף החימום כשכבר מספיק חם בתא. לולי התרמוסטט גוף החימום יפסיק לעבוד אחרי זמן קצוב בכל מקרה, אלא שבמקרה שמספיק חם, התרמוסטט מפסיק אותו באמצע פעילותו. זאת אומרת, שבמקום 20 דקות למשל, יעבוד רק 15 דקות. כמובן, שיתכן בהחלט שהתרמוסטט לא יפסיק את פעילות גוף החימום, מכיון שהתא אינו מספיק חם, ובמקרה כזה, יעבוד גוף החימום את מלא הזמן הקצוב לו מראש.

הנידון כעת הוא, שמא בכניסת אויר לח למקרר, האויר יגיע לתא של גוף החימום, יגרום לקרח נוסף, ועי"ז יגרם, שכשיגיע הזמן של פעילות גוף החימום, במקום שפעילות גוף החימום תיעצר ע"י התרמוסטט, כעת ע"י כניסת האויר שנהפך לקרח, נהיה קר יותר בתא של גוף החימום, כך שהתרמוסטט לא יכבה את גוף החימום לאחר 10 דקות אלא לאחר 11 דקות.

השאלה שלפנינו האם יש בכך איסור. לפי מה שביירנו אצל נקטו גדולי ההוראה להקל בזה, ומשום שזה נחשב ל'גרמא' אמיתית ב'אינו מתכוין', ובאופן שאינו מובנה או בתכנון קבוע. נסביר בקצרה (המספרים משקפים את השלבים השונים). 1. הלחות נכנסת לתא גופי הקירור רק בשעה שגוף החימום אינו עובד (משום שחלופת האויר נעשית בשעה שהמזרח פועל), 2. בהמשך אויר זה עשוי באיזה שלב להמשיך אל תוך תא גופי הקירור ע"י מערכת הדחיסה, 3. האויר עלול ליגוע בגופי הקירור, 4. ע"י גופי הקירור עשויה הלחות שבאויר לקפוא. 5. בהמשך כאשר ידלק גוף החימום בזמן הקצוב לו, יגיע שלב התרמוסטט שאמור לכבות את גוף החימום לא יכבה אותו לאחר 10 דקות אלא לאחר 11 דקות.

מצב זה של 'יצירת קרח הוא יצירת מצב חדש ובוה הוא דומה לנדון הגמ' בהנחת כדים לכיבוי האש שצריכים מצב מתחדש של בקיעת הכדים. ואף שאנו לא מקילים בגרמא מדרבנן, ויש אופנים שנידונים כמעשה ולא כגרמא וכו', אך כאן מצטרף גם הספיקות שבדבר האם תהיה השפעה, מתי, וכל זה בנושא של הרחקת הזמן שהמונע ימנע.

חוץ ממה שאם חדר משהו שם, כלפינו בפשטות אין לזה שום משמעות ותועלת, הדברים יותר מורכבים, אך מחמת אריכותם רשמתי בהערת שוליים, ראה שם.

לגבי הטענה השניה על השינוי בעוצמת פעולת המדחס.

טענה הרב האלמוני צודקת. אכן בבדיקות שנערכו ע"י משמרת השבת כפי ששמעתי מהרב בייפוס, נמצא שכאשר נעשה חם יותר במקרר ישנה הגברת זרם מסויימת מחמת שהמנוע צריך יותר להתאמץ. מי שמקפיד ע"ז ישתמש בשבת בארגז קרח. אך הוראת גדולי ההוראה שליט"א למשמרת השבת שלא לחוש לענין מכיון שזו לא הגברת זרם שנחשבת 'ניכרת', וגם לא נוגעת למה שמכונה 'רישומים דיגיטליים'. אך כאמור הרוצה ויכול להחמיר (ונוות ביתו תעמוד בזה), קדוש יאמר לו (וגם לה)...

לבל אשכח לציין, הרב מורגנשטרן הנ"ל ציין בשיחה עמו כמה פעמים, שבספרו 'מטבח כהלכה' הובאו מגרעות נוספות בהתקני המכון ביחס להתקן משמרת השבת. לא עיינתי כעת.

לסיום, כותב המנשר כתב שהקמפיין לא הצליח. דוקא בזה אני מסכים איתו, צודק הוא מאוד, התורה הצליחה לא הקמפיין! ב"ה שמעתי מהרב יחזקאל רזנטלר ממשמרת השבת שכבר ביצעו כמדומה מעל 10,000 התקנות בארץ. כ"י. תכנסו לחנות חשמל הסמוכה לביתכם ותשאלו כמה התקנות מתבצעות בכל העת ע"י משה"ש, ואת איזה התקן הציבור דורש. לא תופתעו מהתוצאות. לא אלמן ישראל, חפצים הם בשמירת השבת בהידור, ולא בהתנסחויות כאלו ואחרות. דיברנו על 'רגשים', אז לדעתי העניה הרגשים המשוכללים ביותר נמצאים בליבותיהם של ישראל, בני התורה לומדיה ושומרי מצוותיה, מזהים הם תמיד את האמת הנצחית, אשר לא תשתנה במאום, לא בהטחות ולא במנשרים.

דבקים הם בשבת. בכל מחיר.

אחרי הסיום, איני יכול להימנע מלשאול שאלה ששאל אותי ת"ח אחד מנוה יעקב אחרי הכנס. אולי אזכה והשאלה תחצה את הקוים ותגיע למיקום הנכון. השאלה באמת קשה.

בכל תחום מסחרי שהוא הענינים לא מתנהלים כך. למשל, כשאלקטרה מפרסמת שהצליחה לייצר מזגן משוכלל יותר, חסכוני יותר, וכו', חברת תדיראן לא מתחילה להתנצח עמה ולטעון, זה לא נכון זה לא משוכלל, אתם רק ממציאים שזה משוכלל ובאמת זה הטעיה של הציבור, ובכלל מי צריך כזה משוכלל, טוב לנו עם מה שהיה עד היום, נכון? ולמה, כי יש להם חוש מסחרי, ובמקום לבזבז זמן על התדיינות עקרה, פשוט הם נכנסים לפעולה מעשית, ומייצרים מזגן עוד יותר משוכלל ועוד יותר חסכוני. משכך שאל, למה בנושא הזה, נעזוב את השיקולים ההלכתיים, נניח לצורך הענין שאכן אין צורך בכל ה'חומרות' וה'המצאות' של משמרת השבת, אבל מסחרית, נטו, המכון רואים שיש איזה ציבור שדורש משהו אחר (בצדק או שלא בצדק), היה עדיף להשקיע את האנרגיה ב'להחמיר' (לשיטתם) ולייצר התקן עוד יותר מהודר, שלא יהא לאף אחד טענות עליו. בשביל מה כל זה? צא ולמד מהעדה החרדית שמתמרנים עם כל השיטות והחומרות, כשהם בפירוש לא סבורים כך, וכך נשארים עליונים בשוק המסחרי. אז מה אתם אומרים? למה כאן זה אחרת?

בכל אופן, אם ה'מכון' יעשה התקן חדש, אשמח לעדכן אתכם מיד, אך חוששני שמשמרת השבת תקדימני....